

Om 'Ieders stem telt' letterlijk en figuurlijk 'in the picture' te zetten vind je vanaf 24 maart een fotoquiz over herverdeling online.

De afgelopen weken verzamelden we foto's over de thema's uit het memorandum die verontwaardiging oproepen, zowel foto's genomen in België als in andere Europese landen. In de online fotoquiz moet je raden of de foto's in België of elders genomen zijn. Daarbij kom je allerlei feiten en cijfers over de thema's uit het memorandum te weten.

Doe mee met de fotoquiz op www.iedersstemtelt.be.

COLOFON

Teksten: Stef Vandebroek, Peter Weyns, Geert Swennen

Coördinatie: Geert Swennen

Eindredactie: Geert Swennen

Foto's: RIMO Limburg vzw
Wouter Appeltans

Vormgeving: Kristel Moors

Druk: Drukkerij Aerts

RIMO Limburg vzw
Marktplein 9 bus 21
3550 Heusden-Zolder
tel. 011/22 21 96
www.rimo.be - info@rimo.be

Herverdelen is nodig

Op 25 mei 2014 vinden in ons land regionale, federale en Europese verkiezingen plaats. Er staat die dag veel op het spel.

In het Pact 2020 engageerde de Vlaamse overheid zich samen met een groot deel van het middenveld om tegen 2020 de armoede in Vlaanderen te halveren en elk gezin een inkomen te geven boven de armoedegrens. Ook de Europese Unie en de Belgische federale overheid engageerden zich om in dezelfde periode grote stappen vooruit te zetten in de armoedebestrijding.

Vandaag stellen we vast dat het beoogde doel meer dan ooit veraf is. De economische crisis slaat hard toe. Armoede neemt niet af, wel integendeel. Heel wat bedrijven sluiten, besparingen kleuren het beleid. Werkloosheid en ongelijkheid wakkeren de economische instabiliteit aan. In onze diverse samenleving groeit de druk die de sociale samenhang doet afbrokkelen. Een gevolg daarvan is een stijging van discriminatie en racisme in diverse levensdomeinen. Steeds meer mensen betalen hiervoor het gelag en worden geconfronteerd met oude en nieuwe vormen van sociale uitsluiting en maatschappelijke achterstelling. Hierdoor blijven ze van hun grondrechten verstoken. Hun stem wordt niet gehoord.

Ieders stem telt

Om al die redenen pakt de sector Samenlevingsopbouw de campagne 'Ieders stem telt' weer op. We doen dit opnieuw samen met tal van middenveldorganisaties. Initiatiefnemers zijn de sector Samenlevingsopbouw, Welzijnzorg, Uit

de Marge en Welzijnsschakels. Maar ook het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, het Vlaams Straathoekwerkoverleg en de federatie sociale ondernemingen-sector CAW trekken mee aan de kar.

'Ieders stem telt' dat het levenslicht zag naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen van 2012 is een participatief project dat aan maatschappelijk kwetsbare groepen een megafon biedt in de aanloop van de verkiezingen. Mensen formuleren mee beleidsvoorstellen.

Deze beleidsvoorstellen hebben naast een aantal algemene uitgangspunten betrekking op inkomen, wonen en energie, arbeid, maatschappelijke dienstverlening, gezondheid, onderwijs, vrije tijd en mobiliteit.

Toereikend minimuminkomen

De financiële druk op gezinnen neemt alsmaar toe. Meer en meer mensen dreigen hun job te verliezen en moeten met een uitkering rondkomen. De huidige Belgische minimumuitkeringen volstaan niet om de basisbehoeften te voorzien en aan de samenleving deel te nemen. Een toereikend minimuminkomen als basis voor een menswaardig bestaan is noodzakelijk.

Betaalbare woning

Voor mensen die in armoede leven, wordt het steeds moeilijker om een kwaliteitsvolle en betaalbare woning te vinden die woonzekerheid biedt in een leefbare omgeving. Het recht op wonen staat zwaar onder druk. We scharen ons achter de doelstelling van 75.000 extra sociale huurwoningen tegen 2017, zoals geformuleerd door de

Maatschappelijk kwetsbaren mengen zich in het verkiezingsdebat.

decenniumdoelstellingen.

Duurzame jobs

Arbeid biedt bescherming tegen armoede en verhoogt de maatschappelijke integratie. We vragen aan de overheid om een werkgelegenheidsbeleid te voeren dat erop gericht is om van alle jobs duurzame jobs te maken. Er is daarenboven dringend nood aan een meer sociaal en duurzaam gerichte economie met daarbinnen een belangrijke plaats voor de sociale economie.

Proactieve dienstverlening

Het recht op maatschappelijke dienstverlening, dat aan alle burgers een leven in menselijke waardigheid garandeert, staat onder druk. Het recht blijkt in de praktijk eerder een ontoereikend vangnet dan een veerkrachtige springplank die effectief leidt tot een leven in menselijke waardigheid. Als antwoord op onderbescherming dient de overheid maximaal in te zetten op een proactieve maatschappelijke dienstverlening.

Forfaitaire gezondheidszorg

De gezondheidsongelijkheid neemt toe in ons land. Die ongelijkheid wordt veroorzaakt of in stand gehouden door maatschappelijke processen zoals armoede en sociale uitsluiting. Het huidige preventiebeleid speelt nog te weinig in op de noden van mensen in armoede en houdt te weinig rekening met de drempels die ze ondervinden. We pleiten o.a. voor een verbreding en verdieping van de forfaitaire geneeskunde.

Momenteel passen wijkgezondheidscentra het forfaitaire systeem toe. Patiënten schrijven zich in in een wijkgezondheidscentrum en spreken af dat ze steeds een beroep doen op het centrum als ze een huisarts of een verpleegkundige nodig hebben. Ingeschreven patiënten hoeven niet te betalen voor consultaties. Dokters en verpleegkundigen voorzien daarnaast meer tijd voor iedere patiënt, waardoor er ook ruimte is voor ziektepreventie en gezondheidsbevordering.

Onderwijskansen

Een kwaliteitsvol onderwijsstelsel moet in staat zijn elk kind zich maximaal te laten ontwikkelen op basis van eigen talenten en interesses. Onderzoek toont aan dat hun sociale afkomst de slaagkansen van leerlingen sterk bepaalt. België scoort bijzonder slecht als het gaat om onderwijskansen voor mensen met een andere etnische achtergrond. Wil een samenleving

ervoor zorgen dat kinderen met een lagere sociaal-economische afkomst evenveel kans maken om een diploma te behalen, dan moet deze complexe problematiek integraal aangepakt worden.

Toegankelijke justitie

We pleiten voor een toegankelijke justitie en een gelijke rechtszekere en onafhankelijke rechtsbehandeling voor iedereen. We vragen dat de GAS-wetgeving herbekeken wordt.

Vrijetijdsparticipatie

Ook in de vrije tijd zet de dualisering van de samenleving zich door. Vrije tijd is in belangrijke mate consumptietijd geworden. Een goed vrijetijdsbeleid moet ruimte geven. Mensen in armoede dienen ongeacht hun woonplaats dezelfde

participatiekansen te krijgen.

Onze concrete voorstellen op al deze domeinen zijn even noodzakelijk als uitdagend! Met deze ideeën kunnen we daadwerkelijk de strijd aanbinden met de schandvlekken in onze westerse samenleving: armoede, discriminatie en sociale uitsluiting.

Het werk van middenveldorganisaties is hierin cruciaal. Want sterke, kritische en autonome middenveldorganisaties zijn voor overheden de best denkbare bondgenoten om deze uitdagingen stapsgewijs te helpen realiseren.

Wie de integrale tekst van het gemeenschappelijke memorandum met alle concrete voorstellen wil nalezen, vindt die terug op www.iedersstemtelt.be. SV

'Ieders stem telt' in Limburg

Met de campagne 'Ieders stem telt' plaatsen Samenlevingsopbouw en vele partnerorganisaties sociale thema's hoog op de politieke agenda. Mensen in een maatschappelijk kwetsbare positie mengen zich uitdrukkelijk in het verkiezingsdebat en schuiven hun beleidsprioriteiten naar voor. Zij vragen politici om expliciet te kiezen voor een solidaire samenleving.

RIMO Limburg coördineert het Limburgse luik van 'Ieders stem telt' samen met Welzijnzorg, LISS, CMGJ, Welzijnsschakels en CAW Limburg. We gaan met het memorandum langs de provinciale partijsecretariaten en leggen onze beleidsaanbevelingen voor aan politici. We bieden maatschappelijk kwetsbare groepen vormingsmomenten aan over de verkiezingen: de verschillende parlementen en politieke partijen, de democratische rechtstaat en hoe geldig stemmen. Bovendien volgen we de resultaten van 'Ieders stem telt 2012' op en screenen de meerjarenplannen van de gemeenten en OCMW's op initiatieven die armoede bestrijden. We koppelen de resultaten hiervan terug naar de doelgroep zodat ook zij weten wat hun gemeente doet inzake armoedebestrijding. Ten slotte blijven we in dialoog gaan met lokale besturen om van armoedebestrijding een topprioriteit te maken.

Limburgse lijsttrekkers op de rooster

RIMO-magazine schotelde vijf Limburgse lijsttrekkers telkens vier dezelfde vragen voor. Hoe staan zij tegenover een sociaal beleid?

Op 25 mei worden het voor veel politici weer spannende verkiezingen. Lijsttrekkers zijn daarentegen altijd iets zekerder van een zitje in het parlement. Wij contacteerden vijf Limburgse lijsttrekkers en legden hen vier dezelfde vragen voor om te polsen naar hun visie op een sociaal beleid.

Vraag 1. Arbeid en vermogen

Vandaag is de fiscale druk op inkomen verworven uit arbeid veel hoger dan op inkomen gegenereerd uit vermogen. Daardoor is arbeid te duur waardoor jobs en jobcreatie in het gedrang komen. Wil uw partij de fiscale druk op inkomsten uit arbeid verlagen? Zo ja, hoe? Of opteert u voor een andere manier om jobbehoud en -creatie te vrijwaren?

Vraag 2. Uitkeringen

De huidige Belgische minimum-

uitkeringen volstaan niet om in de basisbehoeften te voorzien en aan de samenleving deel te nemen. Wat moet er volgens uw partij gebeuren met de uitkeringen en vervangingsinkomens (bijv. optrekken tot aan de Europese armoedegrens)? Hoe wil uw partij de klassieke werkloosheidsvallen vermijden?

Vraag 3. Wonen

Woonbonus versus huursubsidie.

Welke veranderingen wil uw partij doorvoeren om respectievelijk het verwerven van een eigendom en huren betaalbaar te maken en te ondersteunen?

Vraag 4. Energie

Leven zonder elektriciteit, gas en water is mensonwaardig. Welke initiatieven wil uw partij nemen om energie voor iedereen betaalbaar te maken en te garanderen?

> Johan Danen, lijsttrekker voor Groen

1. Arbeid en vermogen

'Groen vindt dat arbeid te duur is. Dit heeft gevolgen voor de werkgever - hij kan minder jobs creëren, maar ook voor de werknemer - hij houdt te weinig over. Wij willen een verschuiving van lasten op arbeid naar lasten op de grootste vermogens en vervuiling. Omdat de fiscus steeds meer weet van ons - ook van de grootste vermogens - is zo'n belasting realistisch en betaalbaar. De rijksten verliezen een beetje, alle anderen winnen omdat ze vlugger werk zullen vinden én meer loon overhouden.'

2. Uitkeringen

'Groen pleit er al heel lang voor om de minimumuitkeringen op te trekken tot minimaal de Europese armoedegrens. Wij zijn er ook van overtuigd dat de meeste mensen die kunnen gaan werken, ook willen gaan werken. Daarvoor moet je vooral de omstandigheden om te kunnen gaan werken vergemakkelijken, door bijvoorbeeld in een goede bereikbaarheid te voorzien van

industrieterreinen, laagdrempelige opvangmogelijkheden, glijdende werkuren ...'

3. Wonen

'Groen wil de woonbonus beperken tot 15 jaar. Wie koopt of bouwt, geniet momenteel een woonbonus zolang de lening loopt. Mensen lenen lang en veel, wat de woonbonus voor de overheid erg duur maakt. De hoge leningen drijven bovendien de huisprijzen op. Met de hervorming van Groen zakken die lichtjes, tot een gezond niveau. De vrijgekomen middelen zet Groen in voor huursubsidies voor mensen met een laag inkomen, renovatiesteun voor huurpanden en voor sociale woningen. Met rijkthuurprijzen maken we huren betaalbaar.'

4. Energie

'De woningen aan de onderkant van de woonmarkt willen we energiezuiniger maken, zodat de energiefactuur flink kan zakken. Minder gegoede eigenaars ondersteunen we daarom

bij de renovatie van hun woning. De energieprestatie van huurwoningen verbeteren we via premies en een strengere wetgeving. Daarnaast moeten de tarieven voor klanten met een budgetmeter drastisch omlaag. Nu betalen zij het duurste tarief, terwijl ze het financieel net moeilijk hebben. Daarnaast moeten nutsbedrijven stoppen al te snel nalatigheidsboetes aan te rekenen.'

> Marino Keulen, lijsttrekker voor Open VLD

1. Arbeid en vermogen

'Vermogen komt er pas nadat er belastingen op betaald zijn en deze zijn hoger dan de belastingen op arbeid. Toch willen we de fiscale en parafiscale (RSZ werknemer en werkgever) belastingen op lonen verlagen zodat investeren in arbeid weer aantrekkelijk wordt. De financiële ruimte moet er komen door de overheidsuitgaven terug te dringen. Dit kan doordat de overheid zich tot haar kerntaken moet beperken en dan is er veel minder personeel nodig.'

2. Uitkeringen

'Wie een uitkering krijgt, geniet ook nog van verhoogd kindergeld, sociaal tarief openbaar vervoer ... of zelfs van een sociale woning. Als we het minimumloon verhogen, stijgen alle lonen, waardoor de RSZ-kosten stijgen en dit doorgerekend wordt in de producten. Hierdoor stijgen de indexen weer en komen we in een sukkelstraatje zonder einde. Voor werklozen pleiten we voor activatie via begeleiding, controle, het tijdelijk

verhogen van uitkeringen en deze beperken in de tijd.'

3. Wonen

'Een woning is een investering voor later. Aan de huidige contracten van de woonbonus raken we niet. In de toekomst kunnen we wel een aanpassing van de woonbonus overwegen, maar het huidige budget dat de overheid steekt in eigendomsvererving moet blijven.

De private huurmarkt moeten we opwaarderen. Verder pleit Open VLD voor de geleidelijke uitbreiding van huursubsidies, het marktconformer maken van de huurprijzen via Sociale Verhuurkantoren, meer intekenaars op het huurgarantiefonds, het realistischer toekennen van sociale leningen ...'

4. Energie

'Het overheidsbeslag op de elektriciteitsfactuur moet dalen. Deze bestaat voor meer dan de helft uit taksen, BTW en bijdragen aan overheidsinitiatieven. De gratis KWh

bestaat niet want die is verrekend in de distributienet-tarieven en is dus een verdoken heffing. We willen een andere subsidiëring van groene stroom zodat deze alle kansen krijgt op voorwaarde dat het kostenefficiënt gebeurt. Open VLD wil een investeringssteun voor commercieel levensvatbare hernieuwbare energieprojecten.'

> Ingrid Lieten, lijsttrekker voor sp.a

1. Arbeid en vermogen

'De loonkosten zijn te hoog voor de laagste lonen. Daarom hebben selectieve ingrepen een veel groter effect op jobcreatie dan lineaire verlagingen, die enkel de bedrijfswinst verhogen. Om kwalitatieve jobs te creëren wil sp.a een lastenverlaging van €1000 voor werkgevers die laaggeschoolde jongeren of 50-plussers aannemen. Ook willen we de koopkracht van de laagste en modale lonen verbeteren met een hogere werkbonus, een index boven de index.'

2. Uitkeringen

'Veel uitkeringen zijn te laag om te leven en te hoog om te sterven. Sp.a wil alle uitkeringen optrekken tot de armoedegrens en deze welvaartsvast maken. Werken moet wel steeds meer opleveren dan niet werken. We pleiten voor gerichte belastingverlagingen zodat mensen met een laag loon op het einde van de maand meer overhouden. Mensen met een leefloon moeten via een progressieve vrijstelling van hun leefloon gestimuleerd worden

om te werken.'

3. Wonen

'Er moet voldoende budget zijn om de woonbonus te behouden en te versterken voor bepaalde doelgroepen. Een eigen huis blijft het beste pensioen. Nu hebben alleenstaanden en eenoudergezinnen minder fiscaal voordeel. Dat willen we wegwerken door het maximum aftrekbare bedrag voor hen te verhogen. Investeren in betaalbare, kwaliteitsvolle woningen op de huurmarkt willen we fiscaal aanmoedigen. Een sociale woning blijft de beste oplossing voor mensen met een laag inkomen vanwege de eerlijke toegang, woonzekerheid en betaalbaarheid. In afwachting van een sociale woning moeten we mensen ondersteunen met een uitbreiding van de huurpremie, die nu al geldt voor wie 4 jaar wacht.'

4. Energie

'We breiden het sociaal tarief voor gas en elektriciteit uit naar alle mensen in armoede. Sp.a wil realistische

afbetalingsplannen. Geen afsluiting van energie. De goedkoopste energie is energie die we niet gebruiken. Energiebesparing moet toegankelijk worden voor iedereen. Een basisbehoefte als water kan nooit onderhevig zijn aan winstbejag. Sp.a verankert het publieke karakter van de volledige waterketen in de wet.'

> Steven Vandeput, lijsttrekker voor N-VA

1. Arbeid en vermogen

'De N-VA wil een verlaging van de werknemersbijdrage voor de lage lonen: de werkbonus. Zo verhogen we de netto-lonen. Werken moet opnieuw lonend zijn: elk gewerkt uur moet iets opleveren. Zo vermijden we de werkloosheidsval. Ook de werkgelegenheidsgraad moet omhoog. De loonkost moet omlaag. Daarom voorzien we voor de bedrijven een lineaire verlaging van de werkgeversbijdrage. Hierdoor worden ze terug concurrentieel met de Europese markt.'

2. Uitkeringen

'De N-VA wil het leefloon optrekken naar de Europese armoedegrens op voorwaarde dat alle stelsels van sociale zekerheid voldoende 'activerend' zijn. Werken moet aantrekkelijker zijn dan niet-werken. De lasten op arbeid moeten omlaag. De werkloosheidsverzekering moet beter aansluiten bij het laatste loon, maar de

duurtijd moet in overeenstemming zijn met de gewerkte periode. Activering moet op maat van het individu, ook voor oudere werkzoekenden.'

3. Wonen

'Een eigen woning is de beste garantie voor de toekomst. De N-VA wil de mensen ondersteunen bij het aankopen maar ook bij het onderhouden van de eigen woning. De woonbonus moet blijven, zeker voor lopende leningen. Ook wie geen eigen huis kan aankopen, heeft recht op een thuis. We moeten komen tot een stabiele huurmarkt waar ook de meest behoeftigen terecht kunnen. De bestaande budgetten moeten daarvoor efficiënter worden aangewend.'

4. Energie

'De goedkoopste energie is nog altijd de energie die men niet verbruikt: we moeten dus in eerste instantie inzetten op betere isolatie en rationeler energiegebruik. Daarnaast

moet de overheid zorgen voor een ruim verzekerd aanbod. Door de werking van de markt kunnen de prijzen onder controle blijven. De overheid moet stoppen met de ene energievorm te subsidiëren ten nadele van een andere. Zo houden we energie betaalbaar en de bevoorrading zeker.'

> Jo Vandeurzen, lijsttrekker voor CD&V

1. Arbeid en vermogen

'We willen de loonkosthandicap wegwerken tegen uiterlijk 2018. Daarom bepleiten we een lastenverschuiving van arbeid richting indirecte belastingen, ecofiscaliteit en het inperken van de fiscale uitgaven. Verder versterken wij ons onderwijs en sluiten we een banenpact met de sociale partners in een vernieuwd sociaal overleg. Tot slot investeren we extra in innovatie, zodat we met producten van hoge kwaliteit ons marktaandeel op de wereldmarkt kunnen vergroten.'

2. Uitkeringen

'We verzetten ons tegen een asociale bevrozing van de uitgaven in sociale bescherming. De vergrijzing vereist dat we extra middelen vrijmaken. We willen dat de tweejaarlijkse welvaartsenveloppe integraal wordt toegekend. Werkloosheidsvallen moeten worden weggewerkt. Lasten moeten weg van arbeid worden verschoven. Starten met werken of een hoger salaris krijgen moet leiden tot

een hoger netto-inkomen. Wie meer werkt, moet netto meer overhouden.'

3. Wonen

'De Vlaamse woonbonus is hét instrument om ook eigendomsvererving te blijven ondersteunen. De focus ligt, naast nieuwbouw, op aankoop en renovatie. De verbeterings- en de renovatiepremie gaan, samen met o.m. het fiscaal voordeel voor dakisolatie, op in het energie+pakket: één vereenvoudigd krachtig premiestelsel. Tot slot gaan we voor de realisatie van betaalbare en kwalitatieve huurwoningen door sociale verhuurkantoren. Ook de sterk uitgebreide huurpremie moet op dit peil gehouden worden.'

4. Energie

'Onze energiefactuur ligt op hetzelfde niveau als die in onze buurlanden. De doelstelling van energiezuinigheid mag echter niet verdwijnen door het kunstmatig drukken van energieprijzen. Verder moeten de investeringen in energiebesparing

haalbaar zijn voor mensen met een laag inkomen. Tot slot is bijzondere aandacht nodig voor de woningen van slechte kwaliteit van energiekwetsbare gezinnen: een verhoogde focus van de gemeente, extra hoge premies van het gewest.'

Bestrijd de armoede, niet de armen

'De armoedecijfers dalen niet. Wat heeft het opbouwwerk de voorbije jaren gedaan?' of 'Het moet wel aan de individuen liggen die te weinig geactiveerd worden!', horen we de laatste tijd wel vaker. Volgens Bea Cantillon zijn deze uitspraken totaal naast de kwestie, zelfs ronduit misplaatst.

Waarom is de armoede niet gedaald tijdens de jaren dat het economisch goed ging? Deze vraag beantwoordde hoogleraar en armoedespecialist Bea Cantillon tijdens haar lezing n.a.v. 20 jaar RIMO Limburg. Ze schetste het bredere, historische en internationale kader van onze welvaartsstaat en toonde aan dat de wijze waarop ons maatschappelijk systeem functioneert, verantwoordelijk is voor de armoedecijfers. Niet het opbouwwerk en niet de armen zelf.

Welvaartsstaat

De voorbije 40 jaar ving de welvaartsstaat de economische veranderingen behoorlijk op, vooral onze gezondheidszorg, pensioenen, werkloosheidsuitkeringen, ziekte- en invaliditeitsuitkeringen en kinderbijslag. De welvaartsstaat bood goed weerstand tegen economische veranderingen zoals de omschakeling van de traditionele economie naar een kenniseconomie, de stijging van het aantal werkenden door de intrede van vrouwen op de arbeidsmarkt, de uitbreiding van Europa en de globalisering. De welvaartskoek is nog nooit zo groot geweest als vandaag en de uitgaven voor ons sociaal zekerheidssysteem blijven ook nu nog hoog. Je mag gerust zeggen dat onze sociale zekerheid erger heeft voorkomen. Ter vergelijking: in de VS is de armoedesituatie veel erger.

Welvaartsmachine loopt vast

Uit de voorbije periode kwamen echter duidelijke winnaars en verliezers. De verliezers waren vooral de laaggeschoolde mannen, de winnaars de hoogopgeleide mannen en vrouwen. De 'zwakkeren' genoten veel minder van de tewerkstellingsgroei dan de 'sterkeren'.

Omdat we doorgaans trouwen met iemand met dezelfde socio-culturele achtergrond, versterkten de 'sterkeren' elkaar. De opleidingsgraad

werd steeds belangrijker. Zeker in onze huidige kenniseconomie komen laaggekwalificeerden steeds moeilijker aan de bak.

Kortom, de motoren van de welvaartsstaat sputteren: de horizontale herverdeling, de verticale herverdeling en de investeringen.

Mattheüseffect

De horizontale herverdeling (motor 1) verdeelt het geld tussen gezinnen in verschillende levensomstandigheden: tussen gezonden en zieken, werkenden en niet-werkenden, gezinnen met en zonder kinderen ... Dit zijn de systemen die ons verzekeren tegen de risico's van het leven.

We zagen een grondige verschuiving binnen deze motor. De risico's verschoven door de groeiende vergrijzing, de groeiende nood aan kinderopvang, de toenemende migratie, de gestegen individualisering ... De verzekering verschoven van 'oude' risico's (via pensioenen, werkloosheids-, ziekte- en invaliditeitsuitkeringen ...) naar 'nieuwe' risico's (via allerlei diensten in de gezondheidszorg, ouderenzorg, kinderopvang, tijdskrediet, activeringsmaatregelen voor de arbeidsmarkt ...). Vergoedingen aan werkarme gezinnen verschoven naar vergoedingen aan tweeverdieners. Die verschuiving veroorzaakte het Mattheüseffect: wie al heeft, krijgt nog meer.

De investeringen kwamen terecht bij gezinnen waar al iemand aan het werk was. Het oorspronkelijk doel van de horizontale herverdeling (iedereen zit in hetzelfde systeem van sociale verzekering) takelde af. De verzekering tegen de risico's van het leven was voor de enen niet meer hetzelfde als voor de anderen. Er ontstond een concentratie van dit soort verzekering in bepaalde groepen (laaggeschoolden, migranten ...) en in bepaalde wijken.

Arbeid en vermogens

De verticale herverdeling (motor 2) zorgt voor de verdeling van geld tussen rijkere en armeren. Hierin zit ons belastingstelsel. Deze motor draait echter bijna volledig op inkomens uit arbeid. Motor 2 werkt dus maar voor een klein gedeelte mee

Op een lezing n.a.v. 20 jaar RIMO Limburg legde armoedespecialist Bea Cantillon uit waarom de armoede niet daalde in de economisch welvarende jaren.

aan het goed functioneren van het welvaartsstelsel. Slechts ongeveer de helft van de brandstof voor deze motor wordt gebruikt: vooral de inkomens uit arbeid, niet de inkomens uit vermogens.

Het is dan ook begrijpelijk dat de 'hardwerkenden' die de brandstof voor deze motor leveren steeds meer afgeven op wie niet meekan en door motoren 1 of 3 geholpen moet worden.

We stoten hier aldus Cantillon ook op een glazen plafond. Het is niet mogelijk om de minimumuitkeringen op te trekken (bijv. tot de armoedegrens) vanwege de werkloosheidsval.

Minder 'pro poor'

Motor 3 van de investeringen zorgt ervoor dat de behoefte aan herverdelen voor de motoren 1 en 2 zo klein mogelijk is. Investerings in onderwijs moeten er bijvoorbeeld voor zorgen dat jongeren een baan vinden zodat motor 1 van de horizontale herverdeling minder werkloosheidsuitkeringen moet voorzien. Investerings in minimumlonen moeten leiden tot een kleinere behoefte aan verticaal herverdelen in motor 2.

We zien echter dat investeringen steeds meer terecht komen bij gezinnen waar al iemand aan het werk is (motor 1) en dat motor 2 die essentieel is om de welvaartsmachine draaiende te houden, niet optimaal werkt. Daardoor

loopt motor 3 vast, die instaat voor het voorkomen van scheve toestanden of voor het herstellen van problemen in het systeem (bijvoorbeeld door investeringen in nieuwe jobs voor werklozen). Vooral laaggeschoolde mannen die als 'verliezers' uit de vorige periode kwamen, komen ondanks alles wat ze proberen, niet uit hun penibele situatie (structurele armoede). Het cijfer van de gezinnen waar niemand werkt, blijft hardnekkig op 10% van de actieve bevolking. We moeten gewoon aanvaarden dat er altijd 10% armen zullen zijn. Vraag is enkel: hoe kunnen we hen het best helpen? De armoede reducerende werking van de (klassieke) sociale uitgaven daalde alvast. De sociale zekerheid werd daardoor minder 'pro poor'.

Met zette de laatste tijd massaal in op de actieve welvaartsstaat, maar de cijfers leren dat de activering tussen 1983 en 2013 nu eenmaal niet slaagde. Het is nog maar de vraag of actuele maatregelen als de degressiviteit van werkloosheidsuitkeringen leidt tot activering. Of het integendeel mensen onder de armoedegrens niet nog meer isoleert en minder aan werk helpt.

Olifanten, leeuwen en vlinders

Bea Cantillon bracht drie diersoorten in verband met de drie motoren.

Zij vergeleek olifanten met de (oude) sociale zekerheidssystemen uit motor 1: de horizontale herverdeling. Olifanten zijn krachtig en stevig, maar log.

Leeuwen bracht zij in verband met motor 2: de verticale herverdeling. Ze zijn sterk, maar vormen ook een bedreiging voor zwakkeren. Wie niet meegaat, wie zagezegd zijn kansen niet grijpt, wordt steeds meer verantwoordelijk gesteld voor zijn situatie.

Ten slotte zag zij vandaag veel vlinders. Die bracht ze in verband met motor 3: investeringen. De vlinders van de sociale innovatie met initiatieven zoals kringloopwinkels, sociale kruideniers, het kinderarmoedefonds ... Het zijn veelal initiatieven die op kleinere schaal opereren. Veel van wat het opbouwwerk doet, valt onder het werk van de vlinders: op een creatieve manier de negatieve gevolgen opvangen van de mank lopende machinerie van de welvaartsstaat. Het gevaar van deze vlinders is echter dat

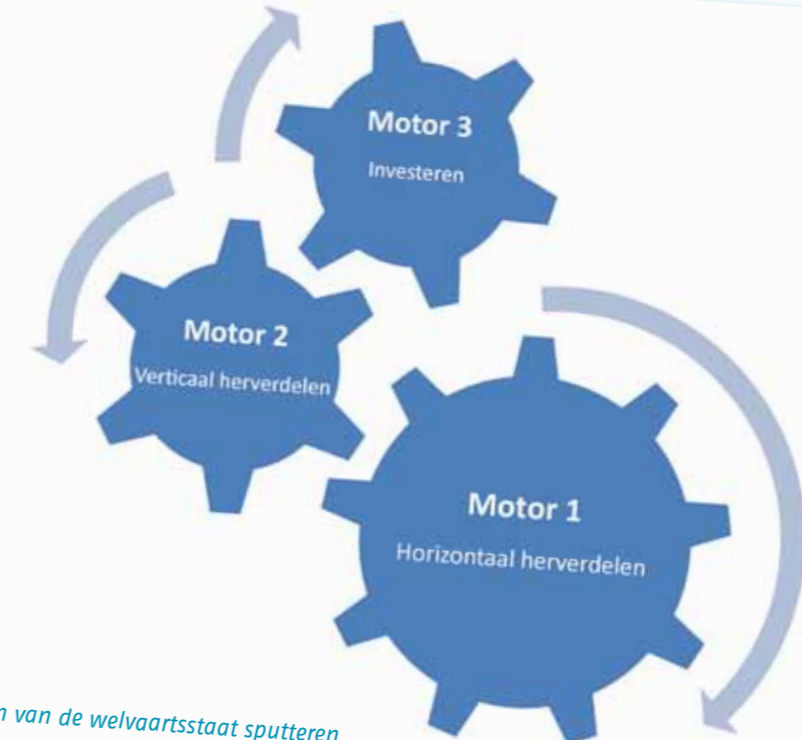
zij de aandacht afleiden van de kracht van de olifant. Dat is vandaag goed te zien in het Europese beleid dat veel aandacht besteedt aan dit soort sociale innovatie.

Aanbevelingen

Volgens Cantillon kan men enkel met deze aanbevelingen tegen 2020 20 miljoen mensen in Europa uit de armoede bevrijden:

- Vlinders mogen niet gebruikt worden als excuus om niet te doen wat men eigenlijk moet doen: sleutelen aan structurele aspecten van de machine. Er verschijnen veel studies over de vlinders, maar er zijn ondertussen nog maar weinig mensen die de olifanten bestuderen en hun kracht aantonen.

- De hele machinerie van de welvaartsstaat moet herbekeken worden. Het optrekken van inkomens en uitkeringen tot aan de armoedegrens is een eerste noodzakelijke stap, maar volstaat niet. De brandstofinjectie moet mee bekeken worden. Opbrengsten van inkomens uit vermogens moeten mee gebruikt worden om heel het systeem draaiend te houden. PW

De motoren van de welvaartsstaat sputteren.